



ผู้เข้ารับการคัดเลือก

เกษตรกรดีเด่น สาขาอาชีพปลูกสวนป่า ประจำปี 2569

นายบรรจง ทะไชย

ຕັບແບບກວາຣັນລູກສວນປ່າ
ດ້ວຍກວາຣ...

“ເລີຍແບບປ່າ”



ประวัติเกษตรกร

ชื่อ: นายบรรจง ทะไชย

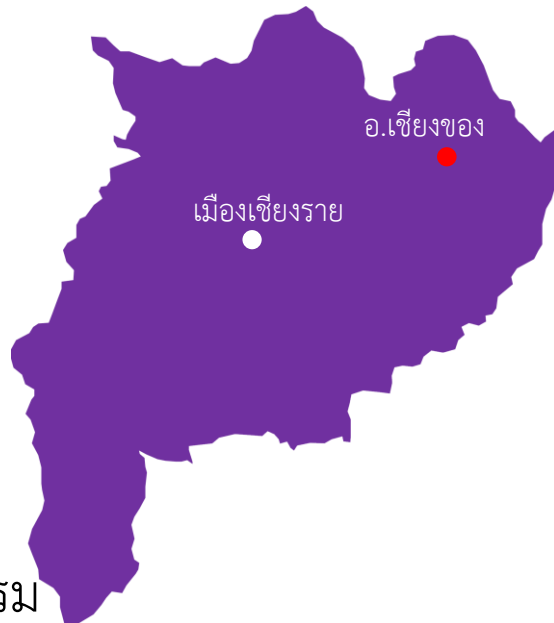
อายุ: 60 ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน: บ้านเลขที่ 19
หมู่ที่ 10 บ้านประชาภิวัฒน์
ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ
จังหวัดเชียงราย

การศึกษาสูงสุด: ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
จากโรงเรียนเชียงใหม่เกษตรกรรม

อาชีพหลัก: เกษตรกรรม

รายได้ของครอบครัว: เฉลี่ย 200,000 บาท/ปี



ตำแหน่งที่ตั้ง ขอบเขต และการใช้ประโยชน์ ที่ดินในสวนป่า

จำนวน 3 แปลง เนื้อที่รวม 18-0-48 ไร่

แปลงที่ 1 (4-2-25 ไร่)

ส.ป.ก. 4-01 ก

บ้านเกียงใต้ หมู่ที่ 6

ต.ห้วยซ้อ อ.เชียงของ จ.เชียงราย

รูปแบบสวนป่า: ชนิดเดียว

แปลงที่ 2 (7-1-10 ไร่)

ส.ป.ก. 4-01 ข

บ้านเกียงใต้ หมู่ที่ 6

ต.ห้วยซ้อ อ.เชียงของ จ.เชียงราย

รูปแบบสวนป่า: ผสมผสาน

แปลงที่ 3 (6-1-13 ไร่)

โฉนดที่ดิน

บ้านประชาวิวัฒน์ หมู่ที่ 10

ต.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย

รูปแบบสวนป่า: วนเกษตร

แม่น้ำอิง

N

อ.เชียงของ

1020

เชียงราย



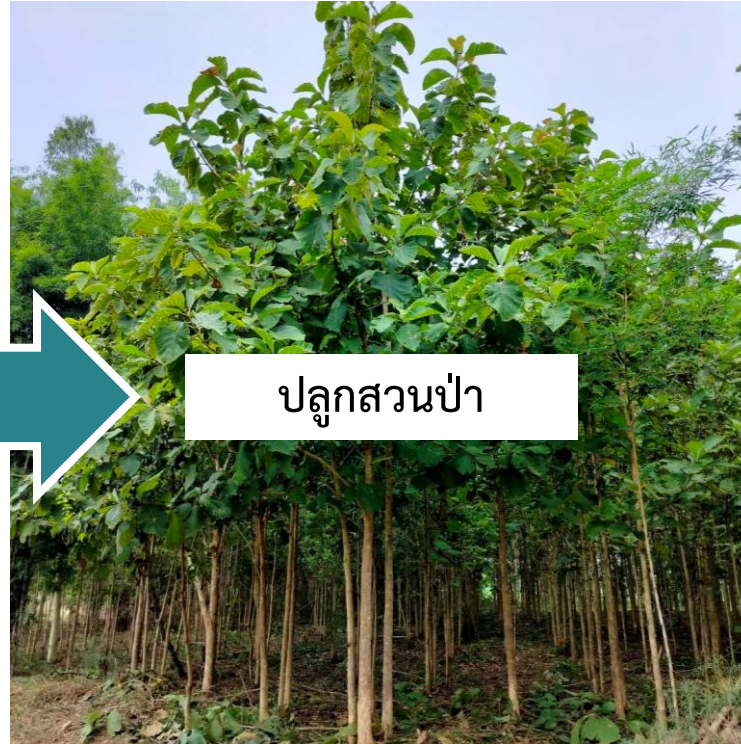


ຄວາມຄິດຄືເລີ່ມ
ແລະຄວາມພະຍາຍາມ
ພົບວ່າຈຸດປາຍສຸດ
ໃນການປຸກສາຍພັນ



1.1 ความคิดริเริ่มในการปลูกลวนป่าให้สำเร็จและเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่น

มีการเปลี่ยนแนวคิดจากวิถีเกษตรเชิงเดี่ยวสู่การปลูกลวนป่า



เรียนรู้จาก “ศูนย์กลไกกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง”
อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี โดย ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร
ซึ่งสอนการปลูกพืช 5 ชั้นเรือนยอด ยิ่งตอกย้ำว่า

ไม้ป่า มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง
ต่อการสร้างระบบนิเวศ
ที่ทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่รู้จบ

- ต้นทุนการผลิตสูง
- ราคาตกต่ำ
- ได้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ
- ไม้ป่า ปลูกครั้งเดียว แต่เก็บผลผลิตได้ยาวนาน
- ไม้ป่า มีความแข็งแรงทนทานตามธรรมชาติ จัดการง่ายกว่าพืชเกษตร
- ไม้ป่า มีมูลค่ามากขึ้นในอนาคต สืบเนื่องจากราคาไม้แปรรูปสูงขึ้น แต่มีปริมาณป้อนสู่ตลาดน้อยลง

มีการเลือกรูปแบบสวนป่าและชนิดไม้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
การใช้ประโยชน์จากไม้ และระยะเวลาในการให้ผลตอบแทน



แปลงที่ 1

ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	2x2	1,500	ไม้หลัก



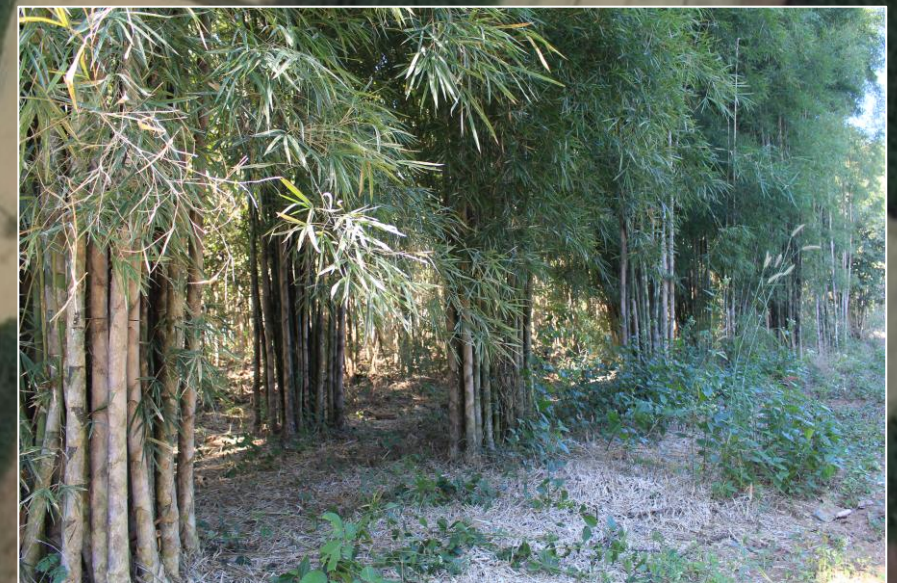
- เป็นพื้นที่ราบ (Plain) ที่เคยเป็นไร่ข้าวโพดมาก่อน
- เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ พ.ศ. 2542 กับสำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงราย
- เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูกสักเป็นชนิดแรก เนื่องจากเป็นไม้เศรษฐกิจที่มีความต้องการและนิยมปลูกกันมากในเวลานั้น
- ในช่วงแรกนี้จึงเป็นการปลูกสวนป่าแบบ “ชนิดเดียว”



ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	2x2	1,500	ไม้หลัก
2552	ไผ่รวก	-	22 (กอ)	ปลูกเพิ่มเติมเป็นแนวรั้ว



- ปลูกไผ่รวกเพิ่มเติมบริเวณขอบแปลง เพื่อใช้เป็นแนวรั้วและจุดอ้างอิงขอบเขตแปลง รวมถึงปลูกไว้ตัดจำหน่ายและเป็นไม้ไว้ใช้สอย
- รูปแบบสวนป่าจึงเปลี่ยนเป็นแบบ “ผสมผสาน”



ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	2x2	1,500	ไม้หลัก
2552	ไผ่รวก	-	22 (กอ)	ปลูกเพิ่มเติมเป็นแนวรั้ว
2566	ไผ่รวก	-	100 (กอ)	ปลูกเพิ่มเติมบริเวณ
2566	ไผ่ซางหม่น	-	100 (กอ)	ช่องว่างระหว่างแถวสัก

มีการปลูกไผ่รวกและไผ่ซางหม่นเพิ่มเติมแทรก
ระหว่างแถวของต้นสัก เพื่ออนาคตจะช่วยบังคับลำต้นสัก
ให้เปลาตรงและไม่มีกิ่งตา นอกจากนี้เรื้อนยอดและเหง้าช่วย
ชะลอน้ำฝนค่อย ๆ ไหลซึมลงดิน อีกทั้ง ลำไผ่ยังสามารถนำไป
จำหน่ายและไปใช้สอยได้อีกทางหนึ่งด้วย



แปลงที่ 2

ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2558	ตะเคียนทอง	-	25	ปลูกเป็นแนวรั้ว

- เป็นพื้นที่ราบลุ่ม (Lowland Plain) น้ำท่วมถึง และมีการปลูกมะขามเปรี้ยวและมะขามเปรี้ยวยักษ์อยู่เดิมแล้ว
- เกษตรกรได้เรียนรู้จากการปลูกสวนป่าแปลงที่ 1 ว่า สักโตค่อนข้างช้าและมีราคาถูก จึงปลูกสวนป่าในแปลงที่ 2 เป็นแบบ **“ผสมผสาน”** เพื่อให้มีไม้หลายรอบตัดฟัน ทำให้ได้รับผลตอบแทน ทั้งในระยะปานกลางและระยะยาว จากราคาไม้ที่แตกต่างกันด้วย
- เลือกปลูกเป็นแถวเป็นแนวระหว่างแถวและช่องว่างของต้นมะขาม เพื่อให้ต่อการจัดการ
- เริ่มจากการปลูกตะเคียนทองบริเวณขอบแปลง เพื่อใช้เป็นแนวรั้วและจุดอ้างอิงขอบเขตแปลง



ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2558	ตะเคียนทอง	-	25	ปลูกเป็นแนวรั้ว
2563	พะยุง	2x4	147	
2563	ชิงชัน	2x4	-	ตายหมด
2563	ยางนา	2x4	300	
2563	มะค่าโมง	2x4	8	
2563	มะฮอกกานี	2x4	5	
2563	ประดู่ป่า	2x4	22	
2563	ตะเคียนทอง	2x4	15	
2565	กันเกรา	2x4	23	

- ปลูกไม้เพิ่มเติม ได้แก่ พะยุง ชิงชัน ยางนา มะค่าโมง มะฮอกกานี ประดู่ป่า ตะเคียนทอง กันเกรา และไม้อื่น ๆ เพราะเป็นไม้ที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงถึงสูงมาก

- เกษตรกรเข้าร่วม “โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ยางพาราและพื้นที่เกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2568” ปลูกไม้เพิ่มเติม/ปลูกซ่อม อีก 4 ชนิด ได้แก่ ยางนา ประดู่ป่า พะยุง และมะค่าโมง



	มูลค่าค่อนข้างสูง	มูลค่าสูง	มูลค่าสูงมาก
โตปานกลาง (0.8-1.5 ซม./ปี) รอบตัดฟัน 15-20 ปี	ประดู่ป่า ยางนา ตะเคียนทอง สะตอ แดง พะยอม กันเกรา กระบาก	สัก	
โตช้า (<0.8 ซม./ปี) รอบตัดฟัน 20-30 ปี			พะยุง ชิงชัน มะค่าโมง จันทร์หอม



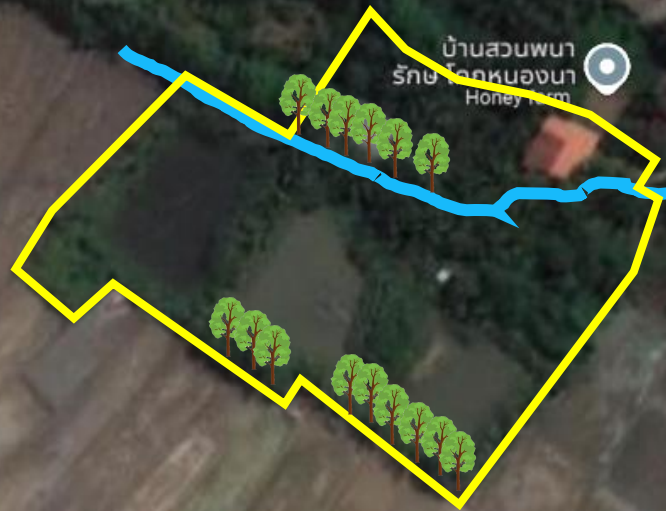
ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2558	ตะเคียนทอง	-	25	ปลูกเป็นแนวรั้ว
2563	พะยุง	2x4	147	
2563	ชิงชัน	2x4	-	ตายหมด
2563	ยางนา	2x4	300	
2563	มะค่าโมง	2x4	8	
2563	มะฮอกกานี	2x4	5	
2563	ประดู่ป่า	2x4	22	
2563	ตะเคียนทอง	2x4	15	
2565	กันเกรา	2x4	23	
2568	กระถินเทพา	2x4	80	



ปลูกกระถินเทพา เพราะเป็นไม้โตเร็ว เนื้อไม้แข็งแรงและมีลวดลายไม้สวยงาม
สามารถนำไปแปรรูปใช้งานได้หลากหลาย

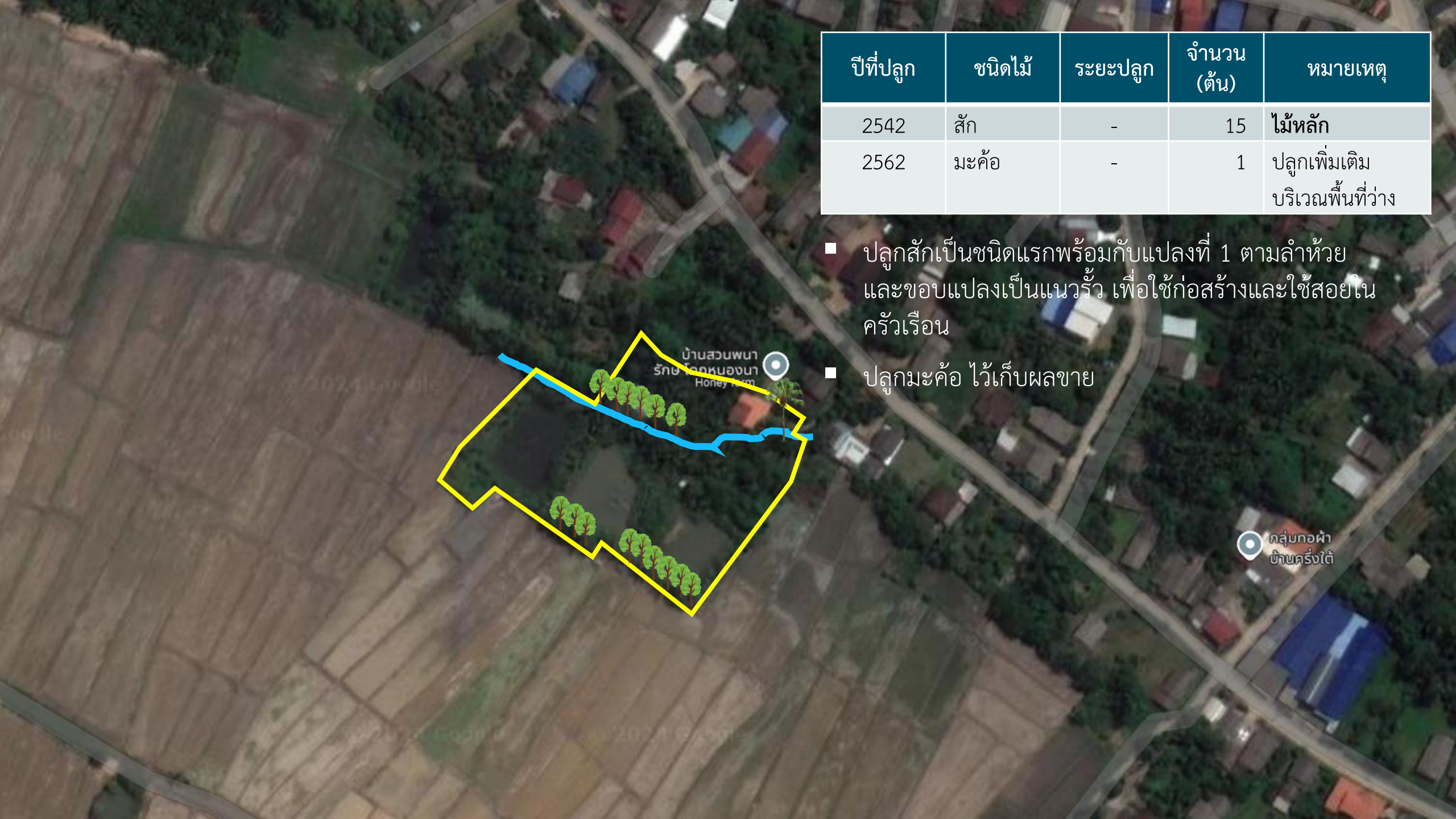
แปลงที่ 3

- เป็นพื้นที่ราบ (Plain) ที่มีลำห้วยผ่านกลางพื้นที่
- เกษตรกรได้เรียนรู้จากการปลูกสวนป่าแปลงที่ 1 และ 2 ว่า ไม้ที่ปลูกไม่สามารถให้ผลตอบแทนในระยะสั้นได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนในช่วงที่รอไม้โต จึงเลือกปลูกสวนป่าในแปลงที่ 3 ในรูปแบบ **“วนเกษตร (โคก หนอง นา)”** โดยใช้หลักการ **“เลียนแบบป่า”**



“การปลูกไม้ป่า/พืชป่า 5 ระดับ เพื่ออำนวยความสะดวกได้ 4 อย่าง (ใช้สอย บริโภค สร้างรายได้ และอนุรักษ์ดินและน้ำ)”

คลับกอฝ้า
บ้านครึ่งใต้



ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	-	15	ไม้หลัก
2562	มะค้อ	-	1	ปลูกเพิ่มเติม บริเวณพื้นที่ว่าง

- ปลูกสักเป็นชนิดแรกพร้อมกับแปลงที่ 1 ตามลำห้วย และขอบแปลงเป็นแนวรั้ว เพื่อใช้ก่อสร้างและใช้สอยในครัวเรือน
- ปลูกมะค้อ ไว้เก็บผลขาย

กลุ่มกอผ้า
บ้านครึ่งใต้



มะค้อ (*Livistona speciosa* Kurz, ARECACEAE)

เป็นไม้โบราณในวงศ์ปาล์ม
ที่คนท้องถิ่นชื่นชอบ นิยมนำผลมากินเป็น
อาหารทานคู่กับข้าวเหนียว หรือกินกับปลาอย่าง
เป็นผลไม้เฉพาะฤดูกาล 1 ปี มี 1 ครั้ง
จึงเป็นที่ต้องการของตลาด



Photo: FB-อ้ายเบน : ลำไยบ้าน



Photo: FB-อ้ายเบน : ลำไยบ้าน



ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	-	15	ไม้หลัก
2562	มะค้อ	-	1	ปลูกเพิ่มเติม บริเวณพื้นที่ว่าง
2564	ยางนา	-	155	ไม้หลัก

ปลูกยางนา เพราะมีลำต้นเปลาตรง ไม่บดบังแสงสำหรับพืชอื่น ๆ ในโคก หนอง นา และใช้เป็นหลักของไม้เถา เช่น พริกไทย นอกจากนี้ ยังต้องการปลูกเพื่อเป็นไม้โฮสสำหรับเห็ดเอคโตไมคอร์ไรซาอีกด้วย





ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	-	15	ไม้หลัก
2562	มะค้อ	-	1	ปลูกเพิ่มเติม บริเวณพื้นที่ว่าง
2564	ยางนา	-	155	ไม้หลัก
2565	ยวนผึ้ง	-	10	ปลูกเพิ่มเติม
2565	มะค้อ	-	7	บริเวณพื้นที่ว่าง
2565	กันเกรา	-	10	
2565	แดง	-	5	
2565	จำปาทอง	-	1	

ปลูกไม้ป่าชนิดอื่น ๆ เพื่อสร้างอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้น เช่น
กันเกรา ยวนผึ้ง แดง และจำปาทอง เป็นต้น



ยวนผึ้ง (อายุ 3 ปี)



การปลูกต้น ยวนผึ้ง (*Koompassia excelsa* (Becc.) Taub., FABACEAE - ไม้หวงห้ามประเภท ข.)

เพื่อล่อนางพญาผึ้งหลวง (Giant Honey bee) ให้มาทำรัง เนื่องจากผึ้งหลวงมีพฤติกรรมชอบทำรังในที่โล่งแจ้งและสูง เพาะเลี้ยงได้ยาก จึงต้องอาศัยกลิ่นหอมเฉพาะและแหล่งน้ำหวานจากดอกยวนผึ้ง รวมถึงโครงสร้างลำต้นและกิ่งก้านของต้นยวนผึ้งนี้

ในอนาคตหวังว่า จะมีรายได้จากผึ้งหลวงและถือเป็นการอนุรักษ์ไม้ป่ามีค่าหายากชนิดนี้อีกทางหนึ่งด้วย



แดง

19 ต.ค. 2025 16:16:08
47Q 642546-2215689

ตำบล ครึ่ง
อำเภอ เชียงของ
เชียงราย



การปลูกไม้ป่าวงศ์ถั่ว
(FABACEAE) เช่น แดง
เพื่อเป็นไม้พี่เลี้ยงแก่ผักหวานป่า

ทั้งนี้ เนื่องจากผักหวานป่า
เจริญเติบโตได้ด้วยระบบราก
ที่ไปเกาะแล้วดูดอาหารจากไม้
ชนิดอื่น หรือที่เรียกว่า
“Vampire Root”

ไม้ป่าพี่เลี้ยงในแปลง เช่น แดง
ถั่วมะแฮะ แคบ้าน ลำไย และ
ตะขบ เป็นต้น



จำปาทอง (อายุ 3 ปี)



จำปาทอง

ราคาไม้

10,000 บาท / ลบ.ม.

การปลูกต้น จำปาทอง (*Michelia*
Champaca L., MAGNOLIACEAE)

เพื่อไว้จำหน่ายและใช้สอย เนื่องจากเป็นไม้เศรษฐกิจ
ที่มีมูลค่าสูง ลำต้นเปลาตรง สูงใหญ่ เนื้อไม้สวยงาม
แข็งแรง ทนทาน สามารถแปรรูปใช้ประโยชน์ได้
หลากหลาย

ถึงแม้จำปาทองจะเป็นไม้ถิ่นภาคใต้ แต่ก็สามารถปลูก
และเติบโตได้ดีในภาคเหนือเช่นกัน



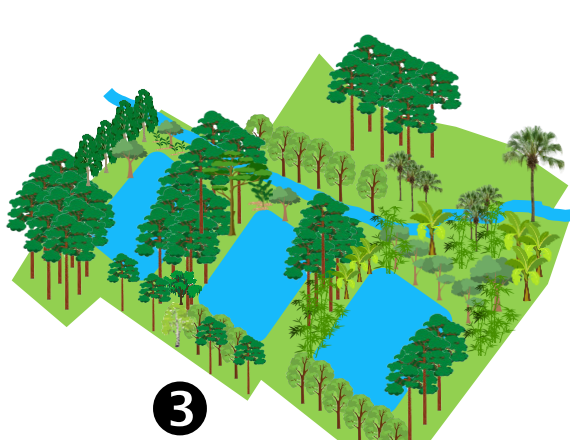
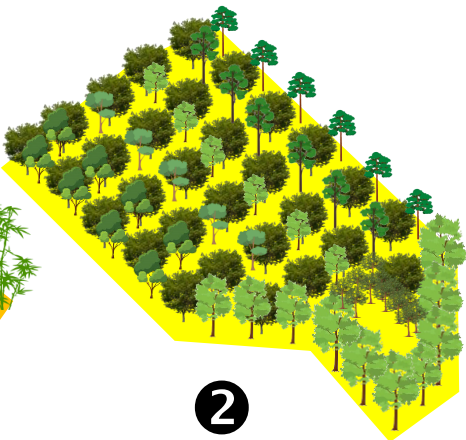
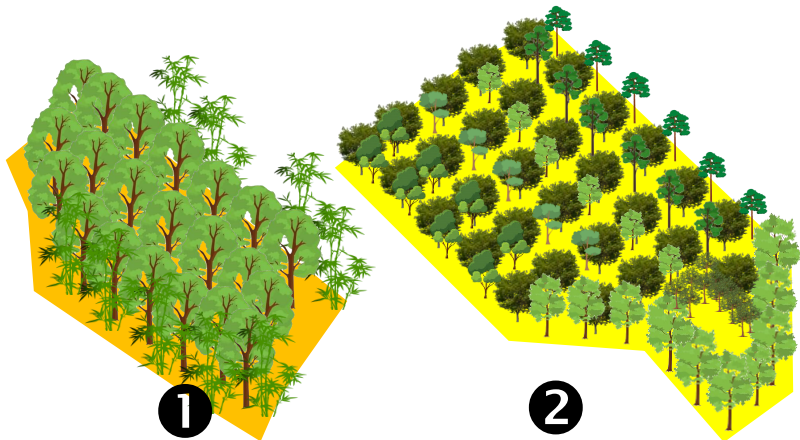
ปีที่ปลูก	ชนิดไม้	ระยะปลูก	จำนวน (ต้น)	หมายเหตุ
2542	สัก	-	15	ไม้หลัก
2562	มะค้อ	-	1	ปลูกเพิ่มเติม บริเวณพื้นที่ว่าง
2564	ยางนา	-	155	ไม้หลัก
2565	ยวนผึ้ง	-	10	ปลูกเพิ่มเติม
2565	มะค้อ	-	7	บริเวณพื้นที่ว่าง
2565	กันเกรา	-	10	
2565	แดง	-	5	
2565	จำปาทอง	-	1	
2565 -2568	ผักหวานป่า	-	300	

การปลูก **ผักหวานป่า (*Melientha suavis* Pierre, OPILIACEAE)** เพิ่มเติมทุกปี เพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย เนื่องจากเป็นพืชป่าที่ทนทาน อายุยืนยาว มีราคาสูงและให้ผลผลิตได้มากถึง 7 เดือน/ปี

นอกจากนี้ ยังเป็นการกระตุ้นให้มีปลูกไม้ป่าชนิดอื่น ๆ สำหรับเป็นไม้พี่เลี้ยงเพิ่มขึ้นอีกด้วย

มีการบูรณาการใช้ประโยชน์พื้นที่ในสวนป่าอย่างเต็มศักยภาพ

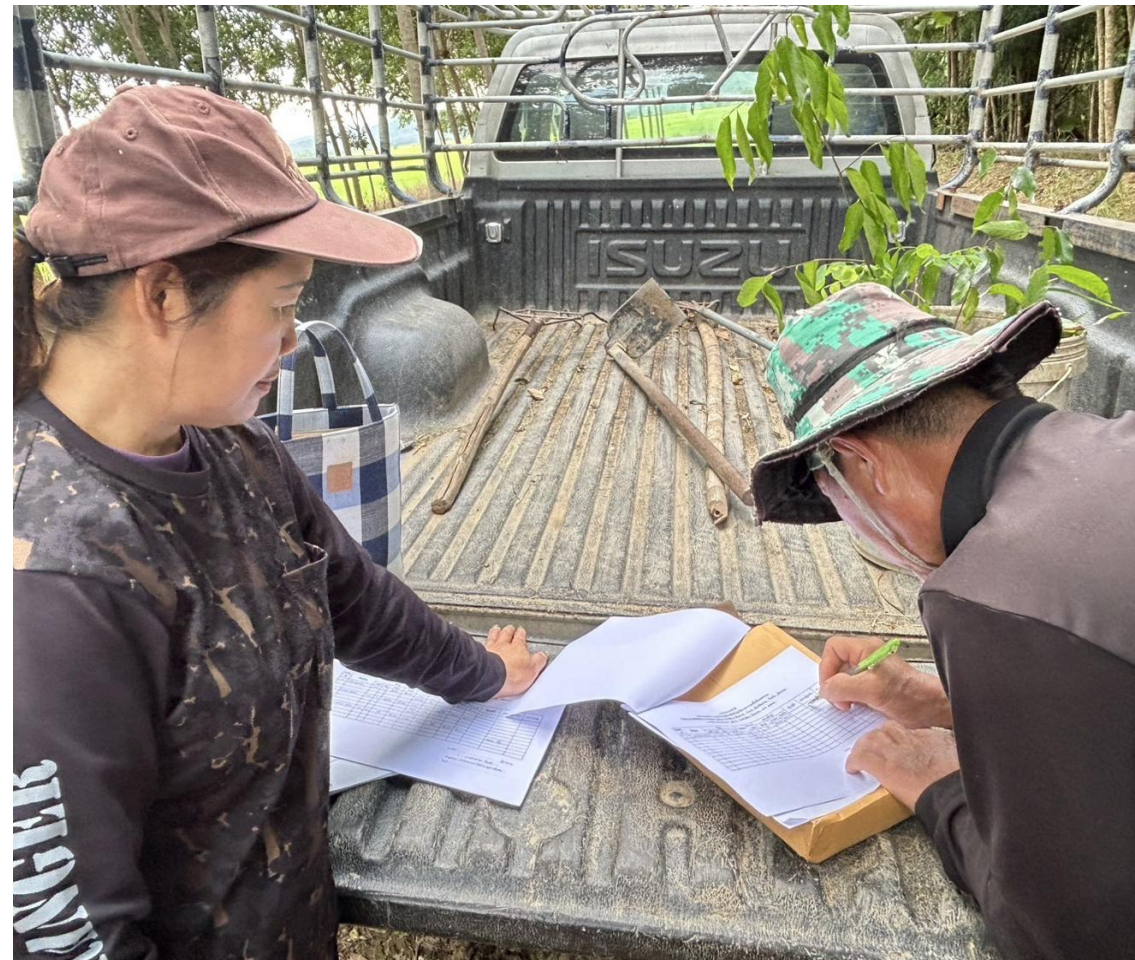
ปลูกไม้ป่า/พืชป่าร่วมกับพืชเกษตร “5 ระดับชั้น (สูง กลาง เตี้ย เลี้ยดิน และใต้ดิน)” และการทำ “Zoning” เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ ลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง และเพื่อให้ได้รับประโยชน์และผลตอบแทนอย่างสม่ำเสมอจากพืชหลายชนิด หลายช่วงเวลา



ชั้นเรือนยอด	ไม้ป่า/พืชป่า (3 ชนิด)	ไม้ป่า/พืชป่า (9 ชนิด)	ไม้ป่า/พืชป่า (24 ชนิด)	พืชเกษตร (43 ชนิด)
ชั้นบน	สัก	ยางนา มะค่าโมง มะฮอกกานี ประดู่ป่า ตะเคียนทอง ก้านเกรา	สัก ยวนผึ้ง ยางนา ก้านเกรา แดง มะค้อ จำปาทอง พะยอม	มะไฟ ลำไย มะม่วง อะโวคาโด ลองกอง ทุเรียน ส้มโอ มะยงชิด มะขามเปรี้ยวยักษ์ หมาก
ชั้นรอง	ไผ่รวก ไผ่ซางหม่น	พะยุง ชิงชัน กระถินเทพา	ขุนไม้ ตะแบก สมอพิเภก หว้า ตะโกนา เขียด ทองกวาว คอแลน มะแขว่น เสมีดแดง ตะคร้อ ตั้ว เพกา มะกอกป่า ขี้เหล็ก	มะพร้าว ตะลิงปลิง แคบ้าน ผักเลือด กระถินยักษ์ ส้มแขก ฝักริมซุง กล้วย
ชั้นไม้พุ่ม			ผักหวานป่า	ถั่วมะแฮะ ผักหวานบ้าน สะค้าน พริกไทย เพี้ยฟาน เหลียง ชะอม มะละกอ มะนาว หม่อน
ชั้นผิวดิน				ชิง ข่า ชะพลู ตะไคร้ ไพร กระชาย ขมิ้น ผักกูด เตยหอม ชาเล็ดมังกะรัง จิงจูฉ่าย เสลดพังพอน ดาหลา ชะพลู
ชั้นใต้ดิน				มันดินช้าง



มีการเลือกไม้สายพันธุ์ดีจากแหล่งที่ดี

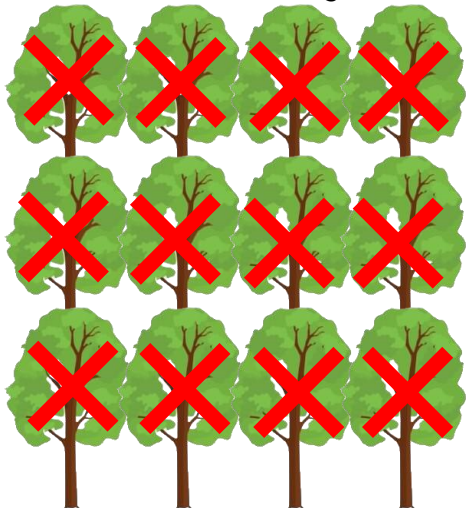


เกษตรกรขอรับการสนับสนุนกล้าไม้จากสถานี/ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ในท้องที่จังหวัดเชียงราย รวมถึงเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ จึงสามารถลดต้นทุนในการซื้อกล้าไม้ การปลูก และยังได้กล้าไม้จากแหล่งที่ดีมีคุณภาพอีกด้วย

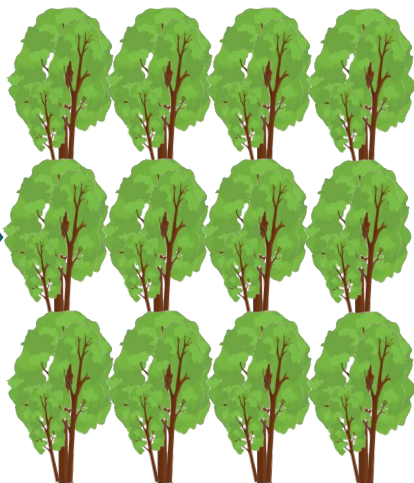
มีการบริหารจัดการสวนป่าและใช้ประโยชน์จากชนิดไม้ให้คุ้มค่ามากที่สุด
เช่น การตัดไม้สักไว้หน่อ



Clear cutting



ไว้หน่อ 2 - 4 หน่อ



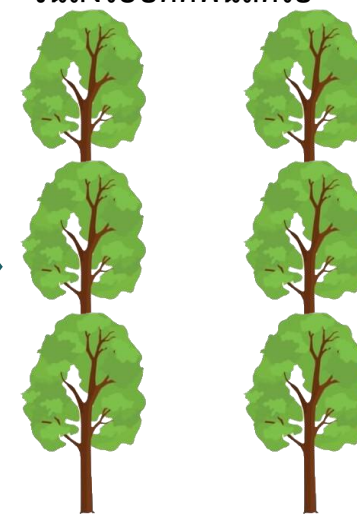
เลือกใช้ประโยชน์
ได้ตามเวลาที่ต้องการ



เมื่อเหลือเฉพาะหน่อใหญ่
ก็ตัดขยายระยะ



ปล่อยให้หน่อเจริญเติบโต
จนถึงรอบตัดฟันถัดไป



หน่อใหญ่
ปล่อยให้เจริญต่อไป

หน่อเล็กสด



ใช้สอยในครัวเรือน



โครงสร้างศาลาพักผ่อน



กล่องล่อผึ้ง

หน่อยืนต้นตาย
และเศษไม้/ปลายไม้



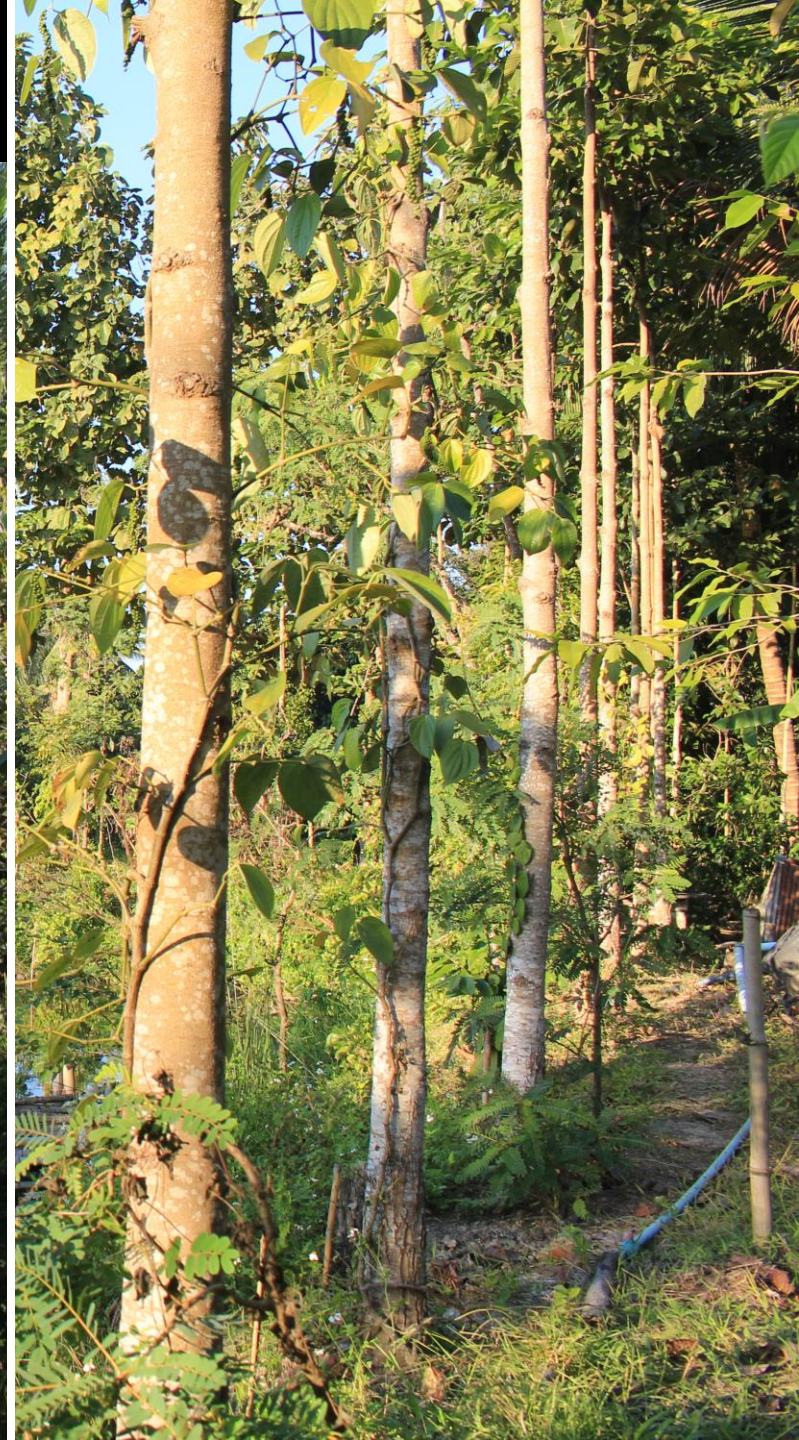
ทำเชื้อเพลิง



ปุ๋ยพืชสด

มีการใส่เชื้อเห็ดเอกโตไมคอร์ไรซาให้ไม้ในสวนป่า

โดยเฉพาะไม้วงศ์ยาง (DIPTEROCARPACEAE) ที่มีจำนวนมากในสวนป่า เพื่อช่วยดูดซึมธาตุอาหาร ทำให้ต้นไม้เติบโตได้เร็วขึ้นและแข็งแรงขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ดอกเห็ดไว้บริโภคและจำหน่าย สร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย



มีการเลี้ยงผึ้งในสวนป่าเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของสวนป่า

เกษตรกรได้ติดตั้งกล่องล่อผึ้งไว้ในแปลงที่ 1 และแปลงที่ 3 เพื่อใช้ผึ้งเป็นดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของสวนป่าและสภาพแวดล้อมโดยรอบ และยังได้น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง ไข่ผึ้ง ไว้บริโภค และจำหน่ายอีกด้วย

ทั้งนี้ เกษตรกรจะไม่กำจัดวัชพืชมีดอกในแปลง เช่น **ปีนนกไล่ (Bidens alba (L.) DC.)** ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของผึ้ง รวมถึงตัวห้ำ ตัวเบียน ที่เป็นตัวควบคุมแมลงศัตรูพืชในสวนป่าอีกด้วย



ปีนนกไล่



1.2 ความพยายามฟื้นฟูป่าอุปสรรคในการปลูกสวนป่า

องค์ความรู้



เกษตรกรมีพื้นฐานด้านการเกษตรอยู่แล้ว และได้เรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองผ่านการฝึกอบรม และสื่อออนไลน์ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลด้านการเกษตร เจ้าหน้าที่ป่าไม้ รวมถึงเพื่อนสมาชิกเกษตรกรที่มีความสนใจในด้านนี้ ที่สำคัญ คือ ทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงมีความเชี่ยวชาญ เป็นอย่างดีในเรื่อง

- การเพาะขยายพันธุ์ไม้ป่า การปลูก และการจัดการสวนป่าแบบอินทรีย์
- การเลี้ยงผึ้งโพรง (ผึ้งโก้น)
- การเพาะเห็ดเอคโตไมคอร์ไรซาในสวนป่า
- การทำปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ



เกษตรกรพบว่า...

“การปลูกต้นผักหวานป่าบนหรือใกล้จอมปลวก
จะช่วยให้ต้นผักหวานป่าเติบโตงอกงาม
เพราะได้รับความชื้นจากน้ำที่ปลวกนำมาสร้างรัง
และแร่ธาตุจากมูลที่ปลวกขับถ่ายออกมา”

ภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย



ดินมีสภาพขาดธาตุอาหารจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรกรจึงใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก/น้ำหมัก ในการบำรุงดิน โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อให้สามารถเพาะเห็ดได้ในอนาคตด้วย



เป็นที่ลุ่มใกล้แม่น้ำ (แม่น้ำอิง) เป็นดินร่วนปนทรายและมักถูกน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ทำให้ไม้บางชนิดตาย เช่น มะฮอกกานี ชิงชัน เกษตรกรจึงเรียนรู้และปรับเปลี่ยนการปลูกไม้เศรษฐกิจชนิดที่เข้ากันได้กับดินและสภาพพื้นที่ดังกล่าว เช่น กันเกรา ไม้วงศ์ยาง และ/หรือไม้โตเร็ว เช่น *Acacia spp.*



เป็นพื้นที่ราบติดกับทุ่งนา น้ำท่วมถึง เกษตรกรจึงแก้ปัญหาด้วยการขุดบ่อทำคันดินในแบบ “โคก หนอง นา” เพื่อช่วยป้องกันน้ำท่วมและมีบ่อไว้กักเก็บน้ำไว้ปลูกพืชและเลี้ยงปศุสัตว์ รวมถึงมีพื้นที่ปลูกต้นไม้บนคันดินดังกล่าวอีกด้วย



၆

မလော့သလေးကောသုလံာ်ရဲစ
စာသင်္ဂိဝကောသမံင်မိသ
ဃါစာသိသပလ္လကစာသပာ်



2.1 ผลงานและความสำเร็จในการทำสวนป่า

ไม้ในสวนป่ามีปริมาณและคุณภาพที่ดี

ตามสภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะแปลงที่ 3 ที่ปลูกในรูปแบบวนเกษตร (โคก หนอง นา) ซึ่งมีไม้หลายชนิดและหลายช่วงชั้นอายุ จึงสามารถให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้อย่างสม่ำเสมอ



การจัดการสวนป่าตามหลักวนวัฒนวิธี

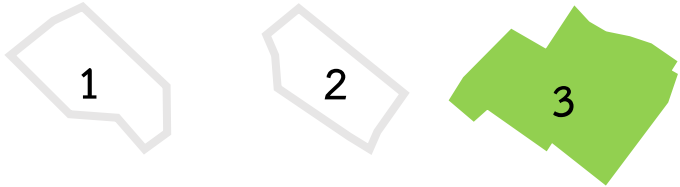
สวนป่าได้รับการจัดการตามหลักวนวัฒนวิธีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกำจัดวัชพืชและการทำแนวกันไฟ โดยไม่มีการเผา ทำให้ต้นไม้มีการเจริญเติบโตที่ดี สมบูรณ์ และปราศจากโรคและแมลง

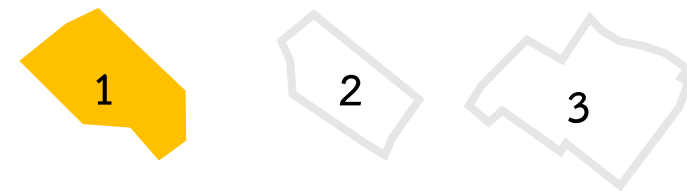


2.2 ความยั่งยืนในอาชีพปลูกสวนป่า

รายได้ (มูลค่า) ผลผลิตจากสวนป่าตามรอบตัดฟัน

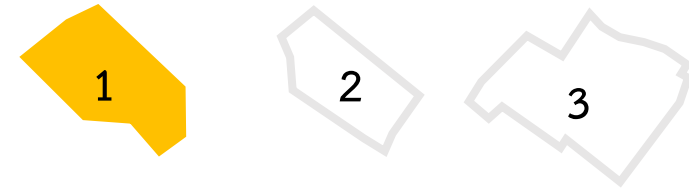
ปี	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
2560	ตัดไม้สักเพื่อสร้างบ้าน (บ้านสวน)	400 บาท/ต้น	19 ต้น	7,600
2562	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย (هماทั้งสวน)	-	1,600 ต้น	360,000
2562	ตัดไม้สักที่เหลือบางส่วน รวมกับ เศษไม้ปลายไม้จากการตัดจำหน่าย เพื่อนำไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่และ ศาลาพักผ่อนบริเวณโคก หนอง นา	-	-	50,000
2566- 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อนำไปสร้างกระชัง เลี้ยงปลา โรงเรือนเลี้ยงกบ โรงเรือน เลี้ยงไข่น้ำ หรือผ้า (Wolffia arrhiza) และทางเดินภายใน สวนป่า	15 บาท/ลำ	300 ลำ	4,500
2567, 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อจำหน่าย ทำโครงสร้างป้ายหาเสียง	15 บาท/ลำ (6 ม. Ø 8 ซม.)	520 ลำ	7,800
รวม				429,900





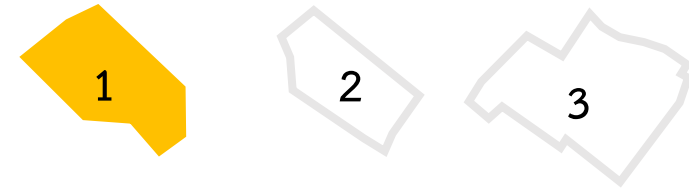
ปี	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
2560	ตัดไม้สักเพื่อสร้างบ้าน (บ้านสวน)	400 บาท/ต้น	19 ต้น	7,600
2562	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย (هماทั้งสวน)	-	1,600 ต้น	360,000
2562	ตัดไม้สักที่เหลือบางส่วน รวมทั้ง เศษไม้ปลายไม้จากการตัดจำหน่าย เพื่อนำไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่และ ศาลาพักผ่อนบริเวณโคก หนอง นา	-	-	50,000
2566- 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อนำไปสร้างกระชัง เลี้ยงปลา โรงเรือนเลี้ยงกบ โรงเรือน เลี้ยงไข่น้ำ หรือผ้า (<i>Wolffia arrhiza</i>) และทางเดินภายใน สวนป่า	15 บาท/ลำ	300 ลำ	4,500
2567, 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อจำหน่าย ทำโครงสร้างป้ายหาเสียง	15 บาท/ลำ (6 ม. Ø 8 ซม.)	520 ลำ	7,800
รวม				429,900





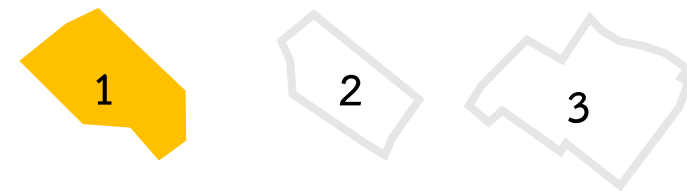
ปี	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
2560	ตัดไม้สักเพื่อสร้างบ้าน (บ้านสวน)	400 บาท/ต้น	19 ต้น	7,600
2562	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย (هماทั้งสวน)	-	1,600 ต้น	360,000
2562	ตัดไม้สักที่เหลือบางส่วน รวมกับ เศษไม้ปลายไม้จากการตัดจำหน่าย เพื่อนำไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่และ ศาลาพักผ่อนบริเวณโคก หนอง นา	-	-	50,000
2566- 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อนำไปสร้างกระชัง เลี้ยงปลา โรงเรือนเลี้ยงกบ โรงเรือน เลี้ยงไข่น้ำ หรือผ้า (Wolffia arrhiza) และทางเดินภายใน สวนป่า	15 บาท/ลำ	300 ลำ	4,500
2567, 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อจำหน่าย ทำโครงสร้างป้ายหาเสียง	15 บาท/ลำ (6 ม. Ø 8 ซม.)	520 ลำ	7,800
รวม				429,900





ปี	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
2560	ตัดไม้สักเพื่อสร้างบ้าน (บ้านสวน)	400 บาท/ต้น	19 ต้น	7,600
2562	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย (เหมาทั้งสวน)	-	1,600 ต้น	360,000
2562	ตัดไม้สักที่เหลือบางส่วน รวมกับ เศษไม้ปลายไม้จากการตัดจำหน่าย เพื่อนำไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่และ ศาลาพักผ่อนบริเวณโคก หนอง นา	-	-	50,000
2566- 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อนำไปสร้างกระชัง เลี้ยงปลา โรงเรือนเลี้ยงกบ โรงเรือนเลี้ยงไข่น้ำ หรือฝำ (<i>Wolffia arrhiza</i>) และทางเดิน ภายในสวนป่า	15 บาท/ลำ	300 ลำ	4,500
2567, 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อจำหน่าย ทำโครงสร้างป้ายหาเสียง	15 บาท/ลำ (6 ม. Ø 8 ซม.)	520 ลำ	7,800
รวม				429,900

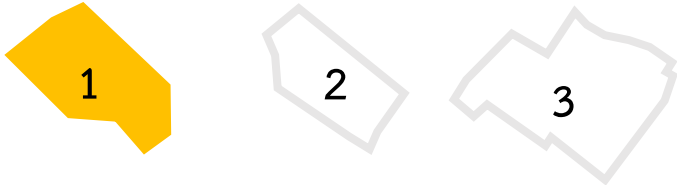




ปี	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
2560	ตัดไม้สักเพื่อสร้างบ้าน (บ้านสวน)	400 บาท/ต้น	19 ต้น	7,600
2562	ตัดไม้สักเพื่อจำหน่าย (เหมาทั้งสวน)	-	1,600 ต้น	360,000
2562	ตัดไม้สักที่เหลือบางส่วน รวมกับ เศษไม้ปลายไม้จากการตัดจำหน่าย เพื่อนำไปสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่และ ศาลาพักผ่อนบริเวณโคก หนอง นา	-	-	50,000
2566- 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อนำไปสร้างกระชัง เลี้ยงปลา โรงเรือนเลี้ยงกบ โรงเรือน เลี้ยงไข่น้ำ หรือผ้า (<i>Wolffia arrhiza</i>) และทางเดินภายใน สวนป่า	15 บาท/ลำ	300 ลำ	4,500
2567, 2568	ตัดไม้ไผ่รวกเพื่อจำหน่าย ทำโครงสร้างป้ายหาเสียง	15 บาท/ลำ (6 ม. Ø 8 ซม.)	520 ลำ	7,800
รวม				429,900



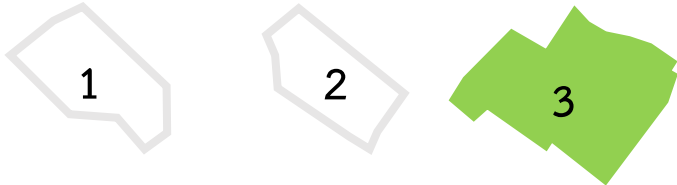
รายได้ (มูลค่า) ผลผลิตจากสวนปารายปี



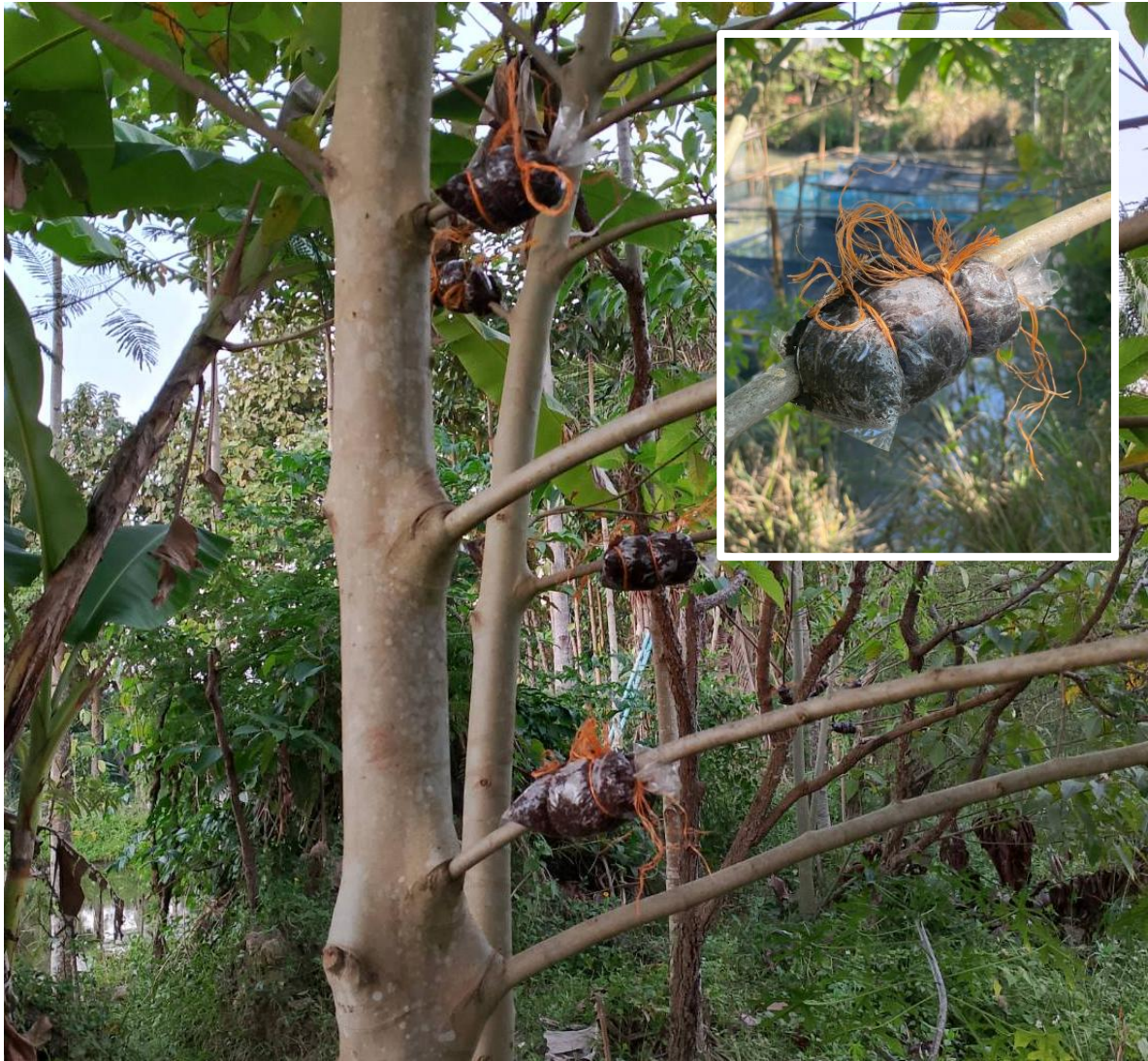
ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไผ่กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามแปริ้ว มะขามแปริ้วยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าวกล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลื่อดพริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400



รายได้ (มูลค่า) ผลผลิตจากสวนปารายปี



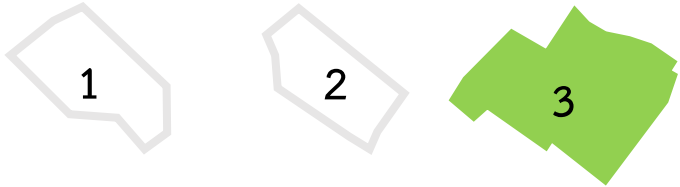
ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไผ่กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ไชผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขามเปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าวกล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลื่อดพริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400

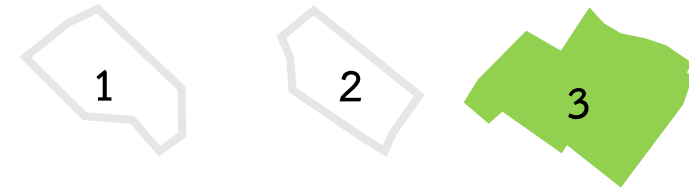


ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไผ่กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ไชผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขาม เปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลื่อด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400



ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไผ่กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ไชผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขาม เปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเสียด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400

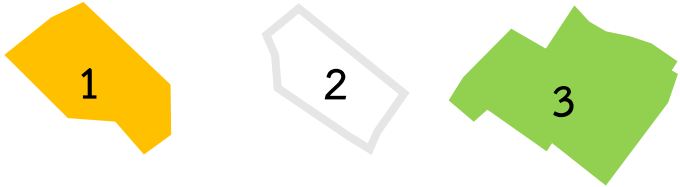




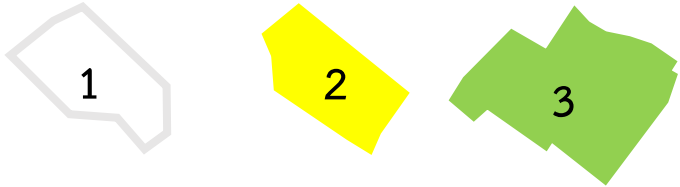
ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่อ่งล่อ้ง	300 บาท/กล่อ่ง	104 กล่อ่ง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ่ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไม้กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ่ง ไข่ผึ่ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขามเปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กัลฉ่าย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเสียด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400



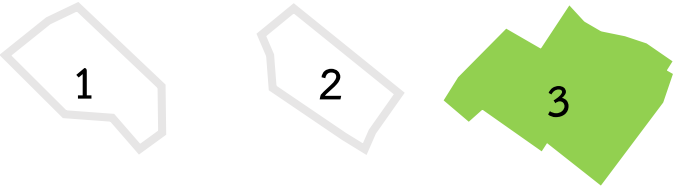
ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกึ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กึ่ง	32- 35 กึ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไม้กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขาม เปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลื่อด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400



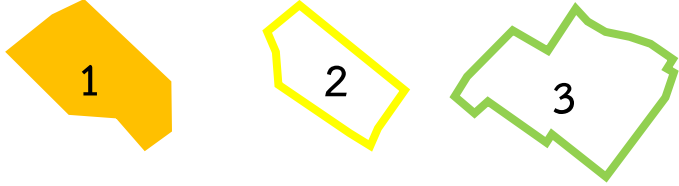
ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไผ่กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ไช้ผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขาม เปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลื่อด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400



ที่	รายการ	ราคาต่อหน่วย	จำนวน	เป็นเงิน (บาท)
1	จำหน่ายกล่องล่อผึ้ง	300 บาท/กล่อง	104 กล่อง	31,000
2	จำหน่ายกิ่งตอนต้นยวนผึ้ง	100 บาท/กิ่ง	32- 35 กิ่ง	3,200
3	จำหน่ายผลมะค้อ	50 บาท/กก.	40 กก.	2,000
4	จำหน่ายผักหวานป่า	100 บาท/กก.	28 กก.	2,800
5	จำหน่ายหน่อไม้กิมซุง (ดิบ)	15 บาท/กก.	320 กก.	4,800
		10 บาท/กก.	160 กก.	1,600
6	จำหน่ายน้ำผึ้ง ไชผึ้ง	300 บาท/ขวด	300 ขวด	98,000
7	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (ไม้ผล) เช่น มะขามเปรี้ยว มะขาม เปรี้ยวยักษ์ ลำไย ลองกอง มะพร้าว กล้วย มะละกอ เป็นต้น	-	-	25,000
8	จำหน่ายผลผลิตจากพืชเกษตร (พืชผัก/สมุนไพร) เช่น ผักเลือด พริก พริกไทย กระชาย ผักกูด และมันดินช้าง เป็นต้น	-	-	1,000
รวม				169,400

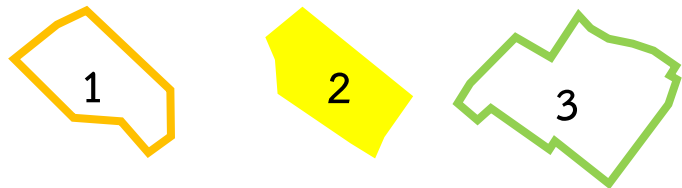


มีการปลูกร่วม ปลุกเพิ่ม และปลุกทดแทน



ปลูกร่วมไม้รวกและไม้ซางหม่น
บริเวณช่องว่างระหว่างแถวของสัก

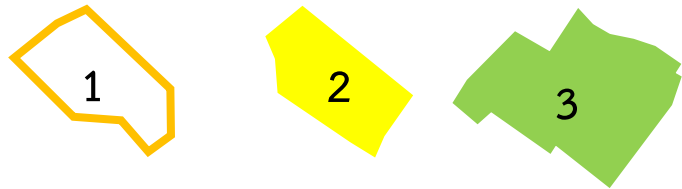




- ปลูกลูกยางแดง ตะเคียนทอง ทดแทนชนิดไม้ที่ไม่ทนต่อสภาพน้ำขัง เช่น มะฮอกกานี และชิงชัน
- ปลูกระถินลูกผสม (เทพณรงค์) เพิ่มเติมจากกระถินเทพา ที่ปลูกแล้วในปี 2568 เนื่องจากเป็นไม้โตเร็ว สามารถตัดจำหน่ายและใช้สอยได้ในอีก 5 – 7 ปี ข้างหน้านี้

กล้ากระถินลูกผสม (เทพณรงค์)





ปลูกไม้วงศ์ยางเพิ่มเติม เช่น ยางนา
ตะเคียนทอง พะยอม รวมถึง

- รัง (*Pentacme siamensis* (Miq.) Kurz)
- ยางแดง (*Dipterocarpus turbinatus* C.F.Gaertn.)

ซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่นเชิงราย ที่ สจป. 2
รณรงค์ให้เกษตรกรปลูกควบคู่หรือทดแทน
ยางนา เพื่อเป็นไม้โฮส (Host tree)
สำหรับการเพาะเห็ด เอคโตไมคอร์ไรซา
เช่น เห็ดเผาะ เห็ดน้ำหมาก เห็ดตะไคล
และเห็ดระโงก เป็นต้น



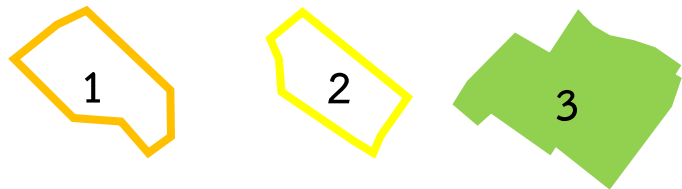
รัง



พะยอม

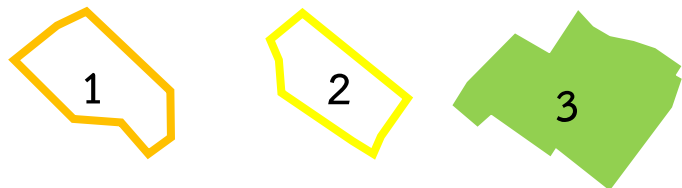


ยางแดง



ปลูกต้นหมากเพิ่มเติมบริเวณช่องว่าง
ระหว่างแถวต้นลำไย ซึ่งหมากมีลำต้นที่สูง
สามารถแทรกขึ้นในบริเวณที่จำกัดแสงได้
และสามารถสู้กับรากมะพร้าวที่ปลูกบริเวณ
เดียวกันได้ด้วย นอกจากนี้ ยังเป็น
ไม้เศรษฐกิจ ที่ตลาดต้องการ แต่เริ่มหายาก
ในปัจจุบัน สอดคล้องกับคำโบราณที่ว่า
"ข้าวยากหมากแพง"





ปลูกไม้ป่า/พืชป่า มากกว่า 60 ชนิด
เพิ่มเติมบนคันดิน โดยเฉพาะไม้วงศ์ถั่ว
ที่เป็นไม้พี่เลี้ยงของผักหวานป่าที่ดีที่สุด
รวมถึงการปลูกผักหวานเพิ่มเติมทุกปี
เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากยิ่งขึ้น จนทำให้เกิด
เป็น “คันดิน/คันนาทองคำ”



มะริด



เหลียง



การบูร



ตะแบก



ขุนไม้



อบเชย



ถั่วมะแฮะ



แดง

က

လွှာပေါ်ပေါ်
လေးကောင်လေး
ပေါ်ပေါ်ပေါ်ပေါ်



3.1 ความเป็นผู้นำ

มีบทบาทร่วมกับชุมชน หน่วยงาน และองค์กรเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกษตรกรเป็น

- **ประธานเครือข่าย โคก หนอง นา พื้นที่ขนาด 3 ไร่ ระดับอำเภอ (อ.เชียงของ)** และเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนเครือข่ายโซนอิงสู่โขง 6 อำเภอ
- **“อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)”** ของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งช่วยในการประสานงานและแจ้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่าง ๆ แก่เพื่อนเกษตรกร เช่น การลงทะเบียนรับสิทธิประโยชน์ การตรวจสอบความเสียหายจากภัยพิบัติ เป็นต้น
- **“อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)”** ของกรมพัฒนาชุมชน ช่วยประสานงานระหว่างชาวบ้านและพัฒนากร เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านด้วยตนเอง

นอกจากนี้ เกษตรกรยังได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร “การพัฒนา ศักยภาพผู้นำอาสาสมัครเพื่อการป้องกัน เตือนภัย และฟื้นฟูชุมชน ในภาวะวิกฤต (Crisis Management and Survival camps: CMS)” ซึ่งช่วยเพิ่มสมรรถนะแก่เกษตรกรให้สามารถช่วยเหลือคนชุมชน โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยยิ่งขึ้น



เป็นผู้นำต้นแบบของคนในชุมชนด้านการปลูกสวนป่า

เกษตรกรเป็นผู้มีประสบการณ์ทางด้านการปลูกสวนป่าโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎีใหม่ ที่ผ่านการทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเป็นต้นแบบของคนชุมชน นำความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ต่อไป



3.2 การเสียดสีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกสวนป่าและที่เกี่ยวข้อง

เกษตรกรได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการปลูกสวนป่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่คนในชุมชน ตลอดจนผู้ที่มาศึกษาดูงาน โดยเฉพาะการปลูกและจัดการสวนป่าให้สามารถสร้างผลผลิตอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และปลอดภัย



มีการให้คำแนะนำในการขอรับกล้าไม้และการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับกรมป่าไม้แก่เพื่อนเกษตรกรที่สนใจ

เกษตรกรได้ให้คำแนะนำในการขอรับกล้าไม้และการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับกรมป่าไม้แก่เพื่อนเกษตรกรที่สนใจ ซึ่งมีเกษตรกรไปขอรับกล้าไม้และนำไปปลูกแล้ว เช่น การปลูกไม้แพรงยางพารา และการปลูกไม้ยูคาลิปตัส เป็นต้น



แปลงปลูกไม้แพรงยางพาราที่ได้รับคำแนะนำจากเกษตรกร

ใช้สวนป่าเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงาน



พื้นที่สวนป่า โดยเฉพาะแปลงที่ 3 ได้ขึ้นทะเบียนเป็น
ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลัก
ทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา” ประจำปี 2564
ของกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์ที่มุ่งเน้นเป็นแหล่ง
เรียนรู้และศึกษาดูงานด้านการปลูกสวนป่าแบบวนเกษตร
เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่คนในชุมชน ผู้นำชุมชน
หน่วยงาน เพื่อนเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ในนาม
“บ้านสวนพนารักษ์”



TOP TEN ศูนย์เรียนรู้ฯ

1 **อ.เมืองเชียงราย**
ศูนย์เรียนรู้
ศาสตราจารย์
วิมลคุณานุภาพ
ตำบลดอกทราย อ.เมืองเชียงราย
ขนาด 15 ไร่
091-6340393

10 **อำเภอเวียงแก่น**
ศูนย์เรียนรู้
นางสาวจิตติมา นามวงษา
บ้านท่าช้าง พ.1
ต.ท่าช้าง อ.เวียงแก่น
ขนาด 3 ไร่
089-8244614

9 **อำเภอเชียงของ**
ศูนย์เรียนรู้
นายบรรจง ทะชัย
บ้านประชาภิวัฒน์ พ.10
ต.ศรีง อ.เชียงของ
ขนาด 3 ไร่
093-3170991



2 **อำเภอแม่จัน**
ศูนย์เรียนรู้
นายธนากร ไชยศิริพัฒนา
บ้านสันธาตุ หมู่ 3
ต.แม่คำ อ.แม่จัน
ขนาด 3 ไร่
088-5669330

3 **อำเภอแม่ลาว**
ศูนย์เรียนรู้
นางสาวรจนา เชื้อนาค
บ้านปงดง พ.17
ต.ดงพระ อ.แม่ลาว
ขนาด 3 ไร่
080-4653561

4 **อำเภอเชียงแสน**
ศูนย์เรียนรู้
นางสุภาพ จันแปงเงิน
บ้านแม่คำพะเรือ พ.12
ต.แม่เงิน อ.เชียงแสน
ขนาด 1 ไร่
087-1759133

5 **อำเภอแม่สาย**
ศูนย์เรียนรู้
นางเชวิกา วรรณศักดิ์
บ้านสันทรายทอง พ.4
ต.บ้านดง อ.แม่สาย
ขนาด 1 ไร่
099-1377727

6 **อำเภอเทิง**
ศูนย์เรียนรู้
นายเจริญ ไชยชุมภู
หมู่ที่ 2 ต.วัง อ.เทิง
ขนาด 3 ไร่
064-8833632

7 **อำเภอแม่สรวย**
ศูนย์เรียนรู้
นายสุกสมบุญ พรหมโลกา
บ้านป่าสีน พ.3
ต.ท่ากอ อ.แม่สรวย
ขนาด 3 ไร่
095-5381659

8 **อำเภอพญาเม็งราย**
ศูนย์เรียนรู้
นายธีร ปันตาเป็ก
บ้านจอยถาวรรัฐ พ.6
ต.ไม้ยา อ.พญาเม็งราย
ขนาด 3 ไร่
084-6170298



เกษตรกรได้ใช้พื้นที่สวนป่า
แปลงที่ 3 เป็นพื้นที่ทดลองและ
ถ่ายทอดผลงานวิจัยโครงการ
**“การใช้เห็ดป่าไมคอร์ไรซาเพื่อ
แก้ปัญหาหมอกควันอย่างยั่งยืน”**
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้
เกษตรกรสามารถเพาะเห็ดได้
ในพื้นที่ของตนเองหรือของชุมชน
โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปเก็บเห็ดใน
ป่าและเผาป่า ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่ง
ที่ช่วยแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอก
ควันจากการเผาป่าเพื่อหาเห็ดและ
ของป่าอื่น ๆ ของชาวบ้านในพื้นที่
ภาคเหนือตอนบน และจะเป็น
ต้นแบบในการบริหารจัดการไฟป่า
และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
จากป่าของประเทศไทยอย่างยั่งยืน
ต่อไป



โดยเกษตรกรได้รับเชื้อเห็ด
ที่ได้จากการขยายเชื้อ
ในห้องปฏิบัติการจากทีมวิจัย
เพื่อนำไปใส่ต้นยางนาไปแล้ว
จำนวน 3 ครั้ง ๆ

ครั้งที่	วัน เดือน ปี
1	27 กันยายน 2568
2	12 ตุลาคม 2568
3	5 มกราคม 2569

ในอนาคตหากสามารถผลิต
เห็ดได้ในสวนปาก็จะเป็น
สิ่งจูงใจที่ดีให้ชาวบ้านเข้ามา
มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
สภาพแวดล้อมของเห็ด
ซึ่งคือผลสำเร็จของการ
อนุรักษ์ป่า นั่นเอง

มีการอุทิศตนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรืองานสาธารณะประโยชน์

เกษตรกรได้อุทิศตน
ในการเข้าร่วมกิจกรรม
พัฒนาชุมชนและ
งานสาธารณะประโยชน์
ในโอกาสต่าง ๆ เช่น
การดับไฟป่า การปลูกป่า
การพัฒนาสาธารณูปโภค
ในชุมชน รวมถึง การนำ
กล้าไม้ที่เพาะชำไว้ไป
แจกจ่าย เป็นต้น





ກາຣະບູຮັນ
ທຳມະຊາດກະຣຸນສາວ
ແລະສິ່ງແວດລ້ອມ



4.1 มีการดำเนินกิจกรรมในสวนป่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การไม่ใช้สารเคมีในสวนป่าและป้องกันสารเคมีจากพื้นที่โดยรอบ



การใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักเพื่อเป็นธาตุอาหารแก่ไม้ที่ปลูก



การปลูกหญ้าหวานอิสราเอล (Israeli Sweet Grass) ซึ่งเป็นหญ้าอาหารสัตว์คุณภาพสูง รวมถึงต้นกล้วย เพื่อเป็นแนวป้องกันสารพิษจากการฉีดพ่นในแปลงนาข้าวที่อยู่ติดกัน



การนำเศษวัสดุจากสวนปามาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า



การนำใบไม้ เปลือกไม้ เปลือกมะพร้าว
และวัชพืช ไปทำปุ๋ยหมัก
(สูตรวิศวกรรมแม่โจ้1)



การนำหน่อกล้วย ปลาและหอยเชอรี่
ไปทำเป็นน้ำหมักจุลินทรีย์



การใช้เศษกิ่งไม้ปลายไม้มาทำเป็นฟืนหุงต้มในครัวเรือน

4.2 มีการดำเนินกิจกรรมในสวนป่าที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรได้นำศาสตร์พระราช ทั้ง “การปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” “ป่าเปียก” “หอดิน” “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “เกษตรทฤษฎีใหม่” รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในการจัดการสวนป่าเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น

การอนุรักษ์ดิน

การปลูกหญ้าแฝกริมขอบสระ เพื่อยึดดินไม่ให้ถูกน้ำกัดเซาะพังทลาย



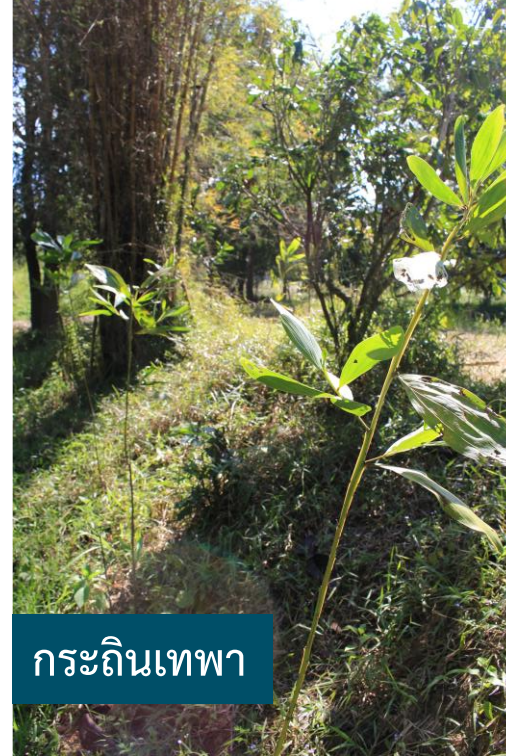
การปลูกต้น **ผักเลือด (Ficus virens Aiton)** เพื่ออาศัยระบบรากที่เป็นตาข่ายช่วยยึดคันดินบริเวณขอบแปลง



การปลูกไม้วงศ์ถั่ว (FABACEAE)
เพื่อตรึงไนโตรเจนในอากาศ
เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน
เช่น ถั่วมะแฮะ แควบ้าน กระถิน
ยักซ์ กระถินเทพา แดง ชีเหล็ก
ประดู่ป่า เป็นต้น



ถั่วมะแฮะ



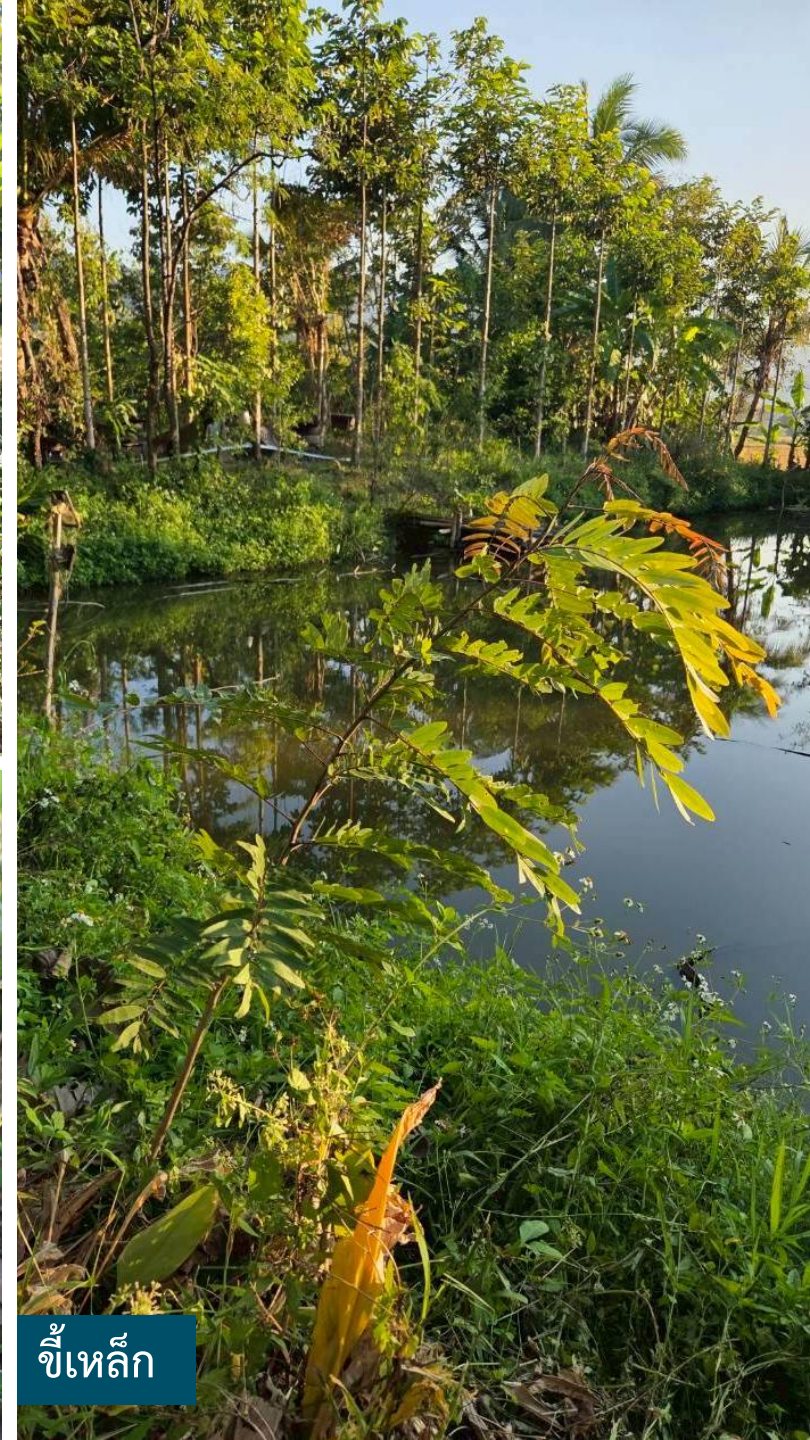
กระถินเทพา



แควบ้าน



แดง



ชีเหล็ก

การอนุรักษ์น้ำ

การขุดสระแบบโคก หนอง นา เพื่อการกักเก็บน้ำ สร้างความชุ่มชื้น
ในพื้นที่สำหรับพืชและสัตว์เลี้ยงที่เพียงพอตลอดทั้งปี



การปลูกกล้วย เพื่อช่วยดึงน้ำจากสระขึ้นมabenฝั่ และช่วยกระจาย
ความชุ่มชื้นเสมือนเป็นท่อน้ำตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง
นอกจากนี้ กล้วยยังช่วยบังแสงเป็นการควบคุมวัชพืชที่ดี และสามารถ
ใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากทุกส่วนของกล้วย

การอนุรักษ์อากาศ

เกษตรกรได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมมาตรฐาน
การค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ปลอดจากการบุกรุก
ทำลายป่า สนับสนุนแนวทางความเป็นกลาง
ทางคาร์บอน (Carbon Neutrality)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

พื้นที่เข้าร่วม จำนวน 11 ไร่
สามารถกักเก็บคาร์บอนได้เท่ากับ
219,879 KgCO₂eq





“

การปลูกสวนป่าด้วยการ “เลียนแบบป่า”
คือ การมองให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน
ของธรรมชาติ เรียนรู้ และนำไปใช้อย่างเป็นธรรมชาติ
ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากสิ่งที่ใหญ่ ที่กว้าง แต่ควรเริ่มจาก
สิ่งเล็กๆ แคบ และทำให้ชัด เมื่อเห็นผลชัดเจนแล้ว
จึงค่อยขยายให้ใหญ่ให้กว้างต่อไป

”

บทสรุปการปลูกสวนป่าของ ลุงบรรจง ทะไชย





จบการนำเสนอ

ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า
สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 2 (เขียงราย)
โทร. 0 5371 1445 ต่อ 15